

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

2 mei 2017

WETSONTWERP

**tot hervorming van regelingen inzake
transgenders wat de vermelding van een
aanpassing van de registratie van het geslacht
in de akten van de burgerlijke stand en de
gevolgen hiervan betreft**

AMENDEMENTEN

Zie:

Doc 54 **2403/ (2016/2017):**
001: Wetsontwerp.

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

2 mai 2017

PROJET DE LOI

**réformant des régimes relatifs aux personnes
transgenres en ce qui concerne la mention
d'un changement de l'enregistrement du sexe
dans les actes de l'état civil et ses effets**

AMENDEMENTS

Voir:

Doc 54 **2403/ (2016/2017):**
001: Projet de loi.

Nr. 1 VAN MEVROUW VAN HOOF c.s.

Art. 3

In het voorgestelde artikel 62bis, de volgende wijzigingen aanbrengen:

1° in § 3, tweede lid, de woorden “en overhandigt hem de informatiebrochure als bedoeld in het laatste lid” **vervangen door de woorden** “en stelt de in het vijfde lid bedoelde informatiebrochure ter beschikking evenals de contactgegevens van transgenderorganisaties”.

2° in § 5, her derde tot zevende lid weglaten.

VERANTWOORDING

De bedoeling van dit amendement is het weglaten van de verplichte overhandiging van een voorlichtingsattest.

Hoewel wij ervan overtuigd zijn dat omwille van de verregaande gevolgen van een aanpassing van de registratie van het geslacht een contactname met een erkende transgenderorganisatie en het volgen van een individuele of collectieve voorlichtingssessie een belangrijke meerwaarde kan betekenen voor de betrokken persoon, is uit de hoorzitting gebleken dat deze transgenderorganisaties geen voorstander zijn van een verplichte contactname, doch wel van vrijwillige.

Niet iedere transgender voelt de behoefte om naar een transgenderorganisatie te stappen, of anderzijds vormt deze verplichting voor sommige transgenders een drempel om een verklaring af te leggen tot aanpassing van het geslacht.

Via of bij de informatiebrochure krijgt de betrokken persoon ook de contactgegevens van transgenderorganisaties met wie deze vrijwillig contact kan opnemen in afwachting van het afleggen van een tweede verklaring.

Els VAN HOOF (CD&V)
Carina VAN CAUTER (Open Vld)
Kristien VAN VAERENBERGH (N-VA)
Sophie DE WIT (N-VA)
Goedele UYTTERSROT (N-VA)
Phillippe GOFFIN (MR)

N°1 DE MME VAN HOOF ET CONSORTS

Art. 3

Dans l'article 62bis, proposé, apporter les modifications suivantes:

1° dans le § 3, alinéa 2, proposé, remplacer les mots “et lui remet la brochure d'information visée au dernier alinéa” **par les mots** “et met à sa disposition la brochure d'information visée à l'alinéa 5, ainsi que les coordonnées d'organisations destinées aux personnes transgenres”.

2° dans le § 5, supprimer les alinéas 3 à 7.

JUSTIFICATION

Le présent amendement tend à supprimer le caractère obligatoire de la remise d'une attestation d'information.

Bien que nous soyons convaincus qu'une prise de contact avec une organisation agréée destinée aux personnes transgenres et la participation à une séance d'information individuelle ou collective puisse être profitable aux personnes concernées en raison des lourdes conséquences du changement de l'enregistrement du sexe, il ressort des auditions que les organisations précitées ne sont pas favorables à une prise de contact obligatoire et préfèrent que ce contact soit librement consenti.

Toutes les personnes transgenres ne ressentent pas le besoin de s'adresser à une organisation destinées aux transgenres. Pour certaines personnes, cette obligation peut faire obstacle à la déclaration du changement de sexe.

Grâce à la brochure d'information ou en complément de celle-ci, les personnes concernées recevront également les coordonnées d'organisations destinées aux personnes transgenres qu'elles pourront contacter librement en attendant de faire une deuxième déclaration.

Nr. 2 VAN MEVROUW VAN HOOFF c.s.

Art. 3

In het voorgestelde artikel 62bis, § 11, eerste lid, de woorden “, in hoedanigheid van behandelende arts, die bevestigt dat de betrokkene de voortdurende overtuiging heeft” **vervangen door de woorden “die bevestigt dat de betrokkene over voldoende onderscheidingsvermogen beschikt om de voortdurende overtuiging te hebben”.**

VERANTWOORDING

Het opzet van het wetsontwerp is de juridische geslachtsverandering te demedicaliseren. De indieners van dit amendement oordelen dat niet-ontvoogde minderjarigen met voldoende onderscheidingsvermogen zelf voldoende kunnen beseffen dat het geslacht dat vermeld staat in hun geboorteakte niet overeenstemt met hun innerlijk beleefde genderidentiteit. Zij kunnen ook een inschatting maken van de gevolgen die een aanpassing van de registratie van het geslacht met zich meebrengt.

Toch wensen de indieners van dit amendement de tussenkomst van een kinder- en jeugdpsychiater te behouden om na te gaan of de betrokken minderjarige over voldoende onderscheidingsvermogen beschikt om de verklaring af te leggen en de gevolgen ervan in te schatten.

Els VAN HOOFF (CD&V)
Carina VAN CAUTER (Open Vld)
Kristien VAN VAERENBERGH (N-VA)
Sophie DE WIT (N-VA)
Goedele UYTTERSROT (N-VA)
Phillippe GOFFIN (MR)

N° 2 DE MME VAN HOOFF ET CONSORTS

Art. 3

Dans l'article 62bis, § 11, alinéa 1er, proposé, remplacer les mots “en qualité de médecin traitant, par un pédopsychiatre qui confirme que l'intéressé a la conviction durable” par les mots “par un pédopsychiatre qui confirme que l'intéressé dispose d'une faculté de discernement suffisante pour avoir la conviction durable”.

JUSTIFICATION

Le projet de loi vise à démedicaliser le changement de sexe en droit. Nous estimons que les mineurs non émancipés qui disposent d'une faculté de discernement suffisante sont suffisamment à même de comprendre que le sexe mentionné sur leur acte de naissance ne correspond pas à leur identité sexuelle vécue intimement. Ils sont également capables de mesurer les conséquences du changement de l'enregistrement du sexe.

Nous souhaitons cependant conserver l'intervention d'un pédopsychiatre afin qu'il soit vérifié si le mineur concerné dispose d'une faculté de discernement suffisante pour faire la déclaration et en mesurer les conséquences.

Nr. 3 VAN MEVROUW VAN HOOFF c.s.

Art. 3

In het voorgestelde artikel 62bis, de volgende wijzigingen aanbrengen:

1° in § 3, eerste lid, het woord “overeenkomt” vervangen door het woord “overeenstemt”;

2° in § 5, tweede lid, 1°, a), de woorden “al een hele tijd” vervangen door de woorden “nog steeds”; het woord “overeenkomt” vervangen door het woord “overeenstemt”;

3° in § 11, eerste lid, het woord “overeenkomt” vervangen door het woord “overeenstemt”.

VERANTWOORDING

Dit amendement komt tegemoet aan enkele taalkundige opmerkingen.

Els VAN HOOFF (CD&V)
Carina VAN CAUTER (Open Vld)
Kristien VAN VAERENBERGH (N-VA)
Sophie DE WIT (N-VA)
Goedele UYTTERSROT (N-VA)
Phillippe GOFFIN (MR)

N° 3 DE MME VAN HOOFF ET CONSORTS

Art. 3

Dans l'article 62bis proposé, apporter les modifications suivantes:

1° dans le texte néerlandais du paragraphe 3, alinéa 1er, remplacer le mot “overeenkomt” par le mot “overeenstemt”;

2° dans le paragraphe 5, alinéa 2, 1°, a), remplacer les mots “que, depuis un certain temps déjà, il a la conviction” par les mots “qu'il a toujours la conviction” et, dans le texte néerlandais, remplacer le mot “overeenkomt” par le mot “overeenstemt”;

3° dans le texte néerlandais du paragraphe 11, alinéa 1er, remplacer le mot “overeenkomt” par le mot “overeenstemt”.

JUSTIFICATION

Le présent amendement donne suite à quelques observations d'ordre linguistique.

Nr. 4 VAN MEVROUW VAN HOOFF c.s.

Art. 9

In het voorgestelde artikel 1385*duodecies* de volgende wijzigingen aanbrengen:

1° in § 1, het woord “beroep” vervangen door het woord “verhaal”;

2° in § 2, eerste lid, het woord “beroep” vervangen door het woord “verhaal”;

3° in § 2, tweede lid, het woord “beroepsprocedure” vervangen door het woord “verhaalprocedure”.

VERANTWOORDING

Dit amendement heeft tot doel om artikel 9 van het wetsontwerp af te stemmen op de gebruikelijke juridische terminologie, men stelt immers geen “beroep” in tegen een beslissing van de ambtenaar van de burgerlijke stand, doch wel een “verhaal”.

Els VAN HOOFF (CD&V)
Carina VAN CAUTER (Open Vld)
Kristien VAN VAERENBERGH (N-VA)
Sophie DE WIT (N-VA)
Goedele UYTTERSROT (N-VA)
Philippe GOFFIN (MR)

N° 4 DE MME VAN HOOFF ET CONSORTS

Art. 9

Dans l’article 1385*duodecies* proposé, apporter les modifications suivantes:

1° dans le texte néerlandais du paragraphe 1er, remplacer le mot “beroep” par le mot “verhaal”;

2° dans le texte néerlandais du paragraphe 2, alinéa 1er, remplacer le mot “beroep” par le mot “verhaal”;

3° dans le texte néerlandais du paragraphe 2, alinéa 2, remplacer le mot “beroepsprocedure” par le mot “verhaalprocedure”.

JUSTIFICATION

Le présent amendement vise à aligner l’article 9 du projet de loi sur la terminologie juridique usuelle. En effet, en néerlandais, on n’utilise pas le mot “beroep” mais bien le mot “verhaal” pour désigner tout recours introduit contre une décision de l’officier de l’état civil.

Nr. 5 VAN DE DAMES **WINCKEL EN LALIEUX EN DE HEER BROTCORNE**

Art. 3

In § 5 van het voorgestelde artikel 62bis het eerste tot en met het vijfde lid weglaten.

VERANTWOORDING

Dit amendement beoogt de hele procedure waarbij de transgender na ten vroegste drie maanden een tweede keer voor de ambtenaar van de burgerlijke stand moet verschijnen, te schrappen. In het raam van die procedure moet hij een "attest van voorlichting, afgeleverd door een erkende transgenderorganisatie" overhandigen.

Net als voor de andere procedures betreffende de burgerlijke stand van personen is het de taak van de ambtenaar van de burgerlijke stand de betrokkene te informeren, wat overigens in het wetsontwerp al is vastgesteld.

De verenigingen weigeren een dergelijke rol op zich te nemen, omdat ze daarvoor niet over de nodige menselijke en financiële middelen beschikken, maar vooral omdat ze vinden dat dit indruist tegen het zelfbeschikkingsrecht van de transgenders.

N° 5 DE MMES **WINCKEL ET LALIEUX ET M. BROTCORNE**

Art. 3

À l'article 62bis, § 5, proposé, supprimer les alinéas 1, 2, 3, 4 et 5.

JUSTIFICATION

Cet amendement vise à supprimer l'ensemble de la procédure par laquelle la personne trans doit se présenter une seconde fois devant l'officier de l'état civil après un délai de minimum trois mois. Elle doit y remettre "une attestation d'information délivrée par une organisation de transgenres".

À l'identique de ce qui existe pour les autres procédures relatives à l'état civil des personnes, il revient à l'officier de l'état civil d'informer les personnes concernées, ce qui est d'ailleurs déjà prévu dans le projet.

Les associations refusent de se voir attribuer un tel rôle, car elles ne disposent par des moyens humains et financiers nécessaires pour le jouer, mais surtout parce qu'elles considèrent que cela va à l'encontre du droit à l'autodétermination des personnes trans.

Fabienne WINCKEL (PS)
Karine LALIEUX (PS)
Christian BROTCORNE (cdH)

Nr. 6 VAN DE DAMES **WINCKEL EN LALIEUX EN DE HEER BROTCORNE**

Art. 3

In § 1 van het voorgestelde artikel 62bis, de woorden “Elke meerderjarige of ontvoogde minderjarige Belg” vervangen door de woorden “Elke Belg van 16 jaar of ouder”.

VERANTWOORDING

Tijdens de hoorzittingen is gebleken dat een kind al heel vroeg – de leeftijd van 12 jaar werd genoemd – in staat is te bepalen tot welke gendercategorie het behoort. Wij vinden het dan ook belangrijk dat iemand vanaf 16 jaar zijn genderidentiteit kan veranderen zonder enige andere voorwaarde dan een verklaring op erewoord. Door voor mensen van 16 tot 18 jaar een verklaring van een behandelende arts of van een kinderpsychiater te eisen, brengt men de procedure opnieuw in de medische sfeer, wat indruist tegen het zelfbeschikkingsrecht en tegen de internationale aanbevelingen.

N° 6 DE MMES **WINCKEL ET LALIEUX ET M. BROTCORNE**

Art. 3

À l’article 62bis, § 1er, proposé, remplacer les mots “Tout belge majeur ou mineur émancipé” par les mots “tout belge dès l’âge de 16 ans”.

JUSTIFICATION

Il est apparu, lors des auditions, que très tôt – l’âge de 12 ans a été cité – un enfant est capable de déterminer à quel genre il appartient. Nous estimons dès lors important que, dès 16 ans, le changement d’identité de genre puisse être effectué sans aucune condition supplémentaire qu’une déclaration sur l’honneur. L’attestation d’un médecin traitant ou d’un pédopsychiatre exigée pour les personnes de 16 à 18 ans revient à “médicaliser” à nouveau la procédure, s’opposant ainsi au droit à l’autodétermination et recommandations internationales.

Fabienne WINCKEL (PS)
Karine LALIEUX (PS)
Christian BROTCORNE (cdH)

Nr. 7 VAN DE DAMES **WINCKEL EN LALIEUX EN DE HEER BROTCORNE**

Art. 3

Paragraaf 7 van het voorgestelde artikel 62bis vervangen door wat volgt:

“§ 7. De ambtenaar van de burgerlijke stand mag enkel weigeren een akte van aanpassing van de registratie van het geslacht op te maken, als de procureur des Konings een negatief advies uitbrengt overeenkomstig artikel 62bis, § 4, eerste lid, van dit Wetboek. De ambtenaar van de burgerlijke stand brengt de beslissing, samen met het negatief advies van de procureur des Konings, onverwijld ter kennis van de betrokkene.”.

VERANTWOORDING

Dit amendement strekt ertoe de rol te verduidelijken van de ambtenaar van de burgerlijke stand, die over geen enkele appreciatieruimte beschikt in het kader van de beslissing tot aanpassing van de registratie van het geslacht. De in § 7 vervatte bepaling kan immers de indruk wekken dat aan de ambtenaar van de burgerlijke stand een appreciatieruimte wordt gelaten.

Dit amendement strekt er dus toe nader te bepalen dat de ambtenaar van de burgerlijke stand enkel mag weigeren om een akte van aanpassing op te maken wanneer de procureur des Konings een negatief advies heeft opgemaakt wegens strijdigheid met de openbare orde.

N° 7 DE MMES **WINCKEL ET LALIEUX ET M. BROTCORNE**

Art. 3

À l'article 62bis proposé, remplacer le § 7 comme suit:

“§ 7. L'officier de l'état civil ne peut refuser d'établir un acte de changement de l'enregistrement du sexe que lorsque le procureur du Roi remet un avis négatif conformément à l'article 62bis, § 4, alinéa 1er, du présent Code. L'officier de l'état civil notifie sans délai la décision en joignant l'avis négatif du procureur du Roi à l'intéressé.”.

JUSTIFICATION

Cet amendement vise à rendre plus claire le rôle de l'officier de l'état civil qui ne dispose d'aucune marge d'appréciation dans le cadre la décision de changement de l'enregistrement de sexe. Il peut, en effet, être sous-entendu de la disposition du § 7 qu'une marge d'appréciation peut être laissée à l'officier de l'état civil.

Cet amendement vise donc à spécifier que l'officier de l'état civil ne peut refuser d'établir un acte de changement que lorsque le procureur du Roi a remis un avis négatif en raison d'une contrariété à l'ordre public.

Fabienne WINCKEL (PS)
Karine LALIEUX (PS)
Christian BROTCORNE (cdH)

Nr. 8 VAN DE DAMES JIROFLÉE EN LAMBRECHT

Art. 3

In het voorgestelde artikel 62bis, § 5, het derde tot het zevende lid doen vervallen.

VERANTWOORDING

Tijdens de hoorzittingen is door de sprekers unisono kritiek geleverd op het in die leden bedoelde attest. Enerzijds omdat de organisaties niet de mensen, noch de middelen hebben om die rol op te nemen, maar bovenal omdat zij deze verplichting strijdig vinden met het uitgangspunt van het in de memorie van toelichting gehuldigde principe van zelfbeschikking. Dat houdt immers in dat er geen inmenging is van derden.

Karin JIROFLÉE (sp.a)
Annick LAMBRECHT (sp.a)

N° 8 DE MMES JIROFLÉE ET LAMBRECHT

Art. 3

Dans l'article 62bis, § 5, proposé, supprimer les alinéas 3 à 7.

JUSTIFICATION

Lors des auditions, les orateurs ont critiqué unanimement l'attestation visée dans ces alinéas, tout d'abord parce que les organisations ne disposent pas des moyens humains ou financiers pour jouer ce rôle, mais aussi et surtout parce qu'ils jugent cette obligation contraire au principe de l'autodétermination énoncé dans l'exposé des motifs, qui s'oppose à l'ingérence de tiers.

Nr. 9 VAN DE DAMES JIROFLÉE EN LAMBRECHT

Art. 3

In het voorgestelde artikel 62bis, § 11, eerste lid, de woorden “mits overhandiging bij de aangifte van een verklaring van een kinder- en jeugdpsychiater, in de hoedanigheid van behandelende arts, die bevestigt dat de betrokkenen de voortdurende overtuiging heeft dat het geslacht vermeld in zijn geboorteakte niet overeenkomt met zijn innerlijk beleefde genderidentiteit” **doen vervallen.**

VERANTWOORDING

Ook hiertegen gingen de sprekers unisono in. Het is immers een vorm van medicalisering en diagnostisering, die ingaat tegen diverse internationale verdragen. Daarenboven is het een stap in een langdurige ontwikkeling en is de bijstand van de ouders of de wettelijke vertegenwoordiger vereist.

Karin JIROFLÉE (sp.a)
Annick LAMBRECHT (sp.a)

N° 9 DE MMES JIROFLÉE ET LAMBRECHT

Art. 3

Dans l'article 62bis, § 11, alinéa 1er, proposé, supprimer les mots “, en remettant une attestation établie en qualité de médecin traitant, par un pédopsychiatre qui confirme que l'intéressé a la conviction durable que le sexe mentionné dans son acte de naissance ne correspond pas à son identité de genre vécue intimement”.

JUSTIFICATION

Les orateurs étaient aussi unanimement opposés à cette mesure. Il s'agit en effet d'une forme de médicalisation et de diagnostic contraire à différentes conventions internationales. Il s'agit en outre d'une étape dans un développement de longue durée, et l'assistance des parents ou du représentant légal est requise.